

Asilus crabroniformis

Getingrovfluga

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Sårbar (VU)
B2ab(ii,iii,iv,v)c(iv)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Diptera (tvåvingar), **Familj:** Asilidae (rovflugor), **Släkte:** *Asilus*, **Art:** *Asilus crabroniformis* - getingrovfluga Linnaeus, 1758 **Synonymer:** *getinglik rovfluga*

Kännetecken

Denna bålgetinglika fluga känns lätt igen på sin storlek och färgteckningen i gult och brunt. Det är en av våra allra största flugarter och ger ett imponerande intryck med en kroppslängd på 18–26 mm. Huvud, mellankropp och lår har brun grundfärg. Bakkroppens främre tre leder är brunsvarta medan de följande är gula. De främre skenbenen och de kraftiga tarserna är brungula. Vingarna är starkt förmörkade i brunt i spetsen och längs bakkanten. Flykten är kraftfull och tydligt brummande.

Utbredning och status

Getingrovflugan var tidigare inte sällsynt i södra Sverige och vanlig åtminstone i Skåne. Den är känd från Skåne, Blekinge, Halland, Småland, Öland, Gotland, Östergötland, Västergötland, Bohuslän, Västmanland och Uppland. Efter 1950 är arten dock endast påträffad i Skåne och Halland, samt på Öland och Gotland. Under 1970- och 1980-talen när en huvuddel av besättningarna av nötboskap stallades under nästan hela året minskade fynden av getingrovflugan kraftigt. Ändrade regler för djurhållning och ökat intresse för betesdrift på naturbetesmarker av naturvårdsskäl medförde att överlevnads-möjligheterna för getingflugan förbättrades. Det ökande antalet observationer under 1990- och 2000-talen beror, förutom en trolig populationsuppgång, också på att arten började eftersökas och rapporteras i mycket större utsträckning än tidigare. Huvuddelen av de senare årens observationer härrör från Skåne, främst från Vombsänkan och Österlen, där arten nu finner betesmarker på sandjordar av god hävdstatus. I övriga delar av landskapet är populationerna fortfarande glesa och endast enstaka observationer har gjorts. Även på mellersta Öland kan en möjlig uppgång spåras i de ökande antalet rapporter. De fortfarande sparsamma observationerna på Gotland under senare år visar att arten finns kvar. Särskilt glädjande är att arten också fortfarande finns kvar i Halland (Fjärås) och Blekinge där den befarats vara försvunnen. I Danmark är arten påträffad över hela landet men har minskat så starkt att den bedöms som Sårbar (VU). I Finland är den påträffad upp till ca 63° N, dvs i höjd med Vasa, men är inte rapporterad efter 1945 och betraktas som Försvunnen (RE). Från Norge finns endast tre 1800-talsbelägg och den bedöms även där vara Försvunnen (RE). Artens totala utbredningsområde sträcker sig över större delen av Europa från södra England till södra Ryssland samt söderut till Nordafrika och Mellanöstern.

Ekologi

Arten föredrar torra och sandiga betesmarker. Äggen läggs enstaka huvudsakligen i färsk kospillning, varvid honan sticker ner sin utdragna bakkroppsspets i spillningen. Larven, som blir över 3 cm lång, lever sedan som rovdjur i komockorna. Dess byten utgörs av andra insekters larver som lever i och av dyngan som t.ex. dyngflugor och dyngbaggar. Den iögonenfallande flugan jagar andra insekter som byte, t.ex. andra flugor och gräshoppor. Den påträffas från början av juli till sent i september men med en markant aktivitetstopp under augusti (>80 % av alla svenska observationer). Flugan ses ofta vila på torra solbelysta komockor eller på naken jord. Vilande individer kan vara svåra att upptäcka då de bruna vingarna täcker bakkroppens svarta och gula fält och dess bruna färgen fungerar som kamouflage. Därför kan arten trots sin storlek förbises och underskattas i populationstäthet (Oldroyd, 1969). Arten forekommer ofta tillsammans med den praktfulla kortvingen *Eemus hirtus* och månhornsbaggen *Copris lunaria* vilka är viktiga värdemätare på ett rikt koprofag-samhälle på finaste torrmarksbetena.

Hot

Upphörande betesdrift och igenväxning av äldre betesmarker på lättare, varma jordar har inneburit att artens habitat minskat kraftigt och är den huvudsakliga förklaringen till att artens utbredningsområde minskat så drastiskt. Även den kraftiga tillbakagången i Finland förmodas ha samband med en minskning av betet på sandiga, trädbevuxna marker (Väisänen, 1982). Senare års ökade användning av biocider i djurhållningen anses idag utgöra det främsta hotet mot arten. Både ”pyretrinoidlappar” och avmaskningsmedel drabbar koprofag-faunan som lever av och i spillningen, särskilt larver av tvåvingar.

Åtgärder

Det är viktigt att upprätthålla betesdriften med nötkreatur på torra, sandiga, delvis skogs- och buskbevuxna marker. Schablonmässig medicinering av djur i förbyggande syfte bör undvikas och användningen av avmaskningsmedel bör begränsas till en veterinär-medicinskt motiverad nivå. Nymedicinerade kor eller sådana med ”bolus” (maskmedelspåse i magen) bör inte tillåtas att beta på de naturvårdsmässigt mest värdefulla betesmarkerna i landet så att dess koprofagfauna påverkas negativt.

Litteratur

- Larsen, M.N. & Meier, R. 2004. Species diversity, distribution, and conservation status of the Asilidae (Insecta: Diptera). *Steenstrupia* 28(2): 177–241.
- Ljungberg, H. 1999. Skalbaggas och andra insekter på sandstappslokaler i östra Skåne. Länsstyrelsen i Skåne län, Malmö.
- Lyneborg, L. 1965. Tovingar 4. *Danmarks Fauna* 70: 144–146.
- Melin, D. 1923. Contributions to the knowledge of the biology, metamorphosis and distribution of the Swedish Asilids. *Zool. bidr. fr. Uppsala*. 8: 40–42.
- Oldroyd, H. 1969. Diptera Brachycera, Section (a), Tabaniodea and Asiloidea. *Handbooks for the Identification of British Insects* 9(4) : 89.
- Väisänen, R. 1982. Vanishing and vulnerable Diptera of Finland. *Notulae ent.* 62: 111–121.

Författare

Hugo Andersson 1993. Rev. Björn Cederberg 2001 & 2007. © ArtDatabanken, SLU 2001.